

หลักการประกอบ อนุต ปัจจัย
เป็นกัตตฺวาจก

หลักการประกอบ อนุต ปัจจัยเป็นกัตตฺวาจก

อนุต ปัจจัย ที่เป็นกัตตฺวาจกมีหลักการ ๔ อย่าง คือ

- (๑) ธาตุที่นำมาประกอบกริยาเป็นสกัมมธาตุก็ได้ อกัมมธาตุก็ได้
- (๒) ให้ลงปัจจัยประจําหมวดธาตุด้วยทุกครั้ง
- (๓) ลบสระ อา ที่ อุณา ณา นา ณา ทิ้งก่อนลง อนุต ปัจจัย
- (๔) ขยายนามศัพท์ใดมีลิงค์วณะวิภัตติคล้ายตามนามศัพท์อันนั้น
- (๕) หลักการพฤทธิสระต้นธาตุใช้หลักการเดียวกับกริยาอาชยาต

อนุด ปัจจัย

องค์ประกอบของกัตตฺวาก

สักัम्म./อักัम्म.

ปัจจัยประจำ
หมวดธาตุ

อนุด

วิภัตตินาม

วิธีการประกอบ อนุต ปัจจัยเป็นกัตตุวาก

อนุต ปัจจัยที่เป็นกัตตุวาก มีวิธีการประกอบกับธาตุแต่ละหมวดแตกต่างกัน
ออกไปตามลักษณะของธาตุ ดังต่อไปนี้:-

๑. หมวด ภู ธาตุ เมื่อลง อนุต ปัจจัยมีวิธีการประกอบกิริยาดังนี้

๑.๑ เอกสระธาตุที่เป็นสระ อุ อุ พยัทธิ อุ อุ เป็น โอ หรือแปลง โอ เป็น ว

-ภู+อ+อนุต+ลี	=ภานุโต	เป็นอยู่
-อนุ+ภู+อ+อนุต+ลี	=อนุโหนุโต	เสวยอยู่
-จุ+อ+อนุต+ลี	=จวนุโต	เคล็ด็อนอยู่
-หุ+อ+อนุต+ลี	=โหนุโต	มีอยู่

๑.๒ เอกสระธาตุที่เป็นสระ อี อี้ พุทธิ อี อี้ เป็น เอ หรือแปลง เอ เป็น ย

-นี+อ+อนฺต+ลี =นยนฺโต นำไปอยู่

-นี+อ+อนฺต+ลี =เนนฺโต นำไปอยู่

-ลี+อ+อนฺต+ลี =เสนฺโต นอนอยู่

-ลี+อ+อนฺต+ลี =สยนฺโต นอนอยู่

๑.๓ เอกสระธาตุที่เป็นสระ อา นิยมทำธาตุให้เป็นทวาราวะ เพื่อสะดวกในการ
เชื่อมคำ เช่น

-ทา+เอ+อนฺต+ลี =ททณฺโต ให้อยู่

ขั้นตอนการทำทวาราวะ : ทา>ททา>ทท

-หา+อ+อนฺต+ลี =ชन्हโต ละอยู่

ขั้นตอนการทำเทวภาวะ : หา>หหา>ชหา>ชห

-นิ+ธา+อ+อนฺต+ลี =นิทन्हโต ผังอยู่

ขั้นตอนการทำเทวภาวะ : ธา>ธธา>ทธา>ทห>ทห

-จฺฐา+อ+อนฺต+ลี =ติฏฺฐन्हโต ยืนอยู่

ขั้นตอนการทำเทวภาวะ : จฺฐา>จฺฐจฺฐา>จฺฐฏฺฐา>ตฺฐจฺฐา>ติจฺฐา>ติฏฺฐจฺฐา>ติฏฺฐจฺฐ

-ปา+อ+อนฺต+ลี =ปีวन्हโต ด้อมอยู่

ขั้นตอนการทำเทวภาวะ : ปา>ปปา>ปีปา>ปีวา>ปีว

๑.๗ อเนกสระธาตุที่มีสระต้นธาตุเป็น อุ พยัตยิ อุ ต้นธาตุ เป็น โอ เช่น

-รฺท+อ+อนฺต+ลี =โรทฺนฺโต ร้องให้อยู่

-อา+กฺส +อ+อนฺต+ลี =อกฺโกสฺนฺโต ด่าอยู่

๑.๘ อเนกสระธาตุที่มีสระต้นธาตุเป็น อิ พยัตยิ อิ ต้นธาตุ เป็น เอ เช่น

-ติม+อ+อนฺต+ลี =เตเมนฺโต เปียกอยู่

-ปริ+อิส+ย+อนฺต+ลี =ปริเยสฺนฺโต แสงหาอยู่ (ย อาคม)

๑.๙ ธาตุในหมวด ภู ธาตุบางตัว ลง เอ ปัจจัยบ้างก็ได้ เช่น

-วท+อ+อนฺต+ลี =วเทณฺโต กล่าวอยู่

-ทา+อ+อนฺต+ลี =เทนฺโต ให้อยู่

๑.๑๐ อเนกสระธาตุต้องลบสระที่สูงสุดธาตุก่อนลงปัจจัยเสมอ เช่น

-นม+อ+อนฺต+ลี =นมนฺโต นอบน้อมอยู่

-วท+อ+อนฺต+ลี =วทนฺโต กล่าวอยู่

-ลภ+อ+อนฺต+ลี =ลภนฺโต ได้อยู่

๑.๑๑ ลงนิคคหิตอาคมท้ายอเนกสระธาตุที่มีสระ อิ เป็นที่สุด แล้วแปลง
นิคคหิตเป็นพยัญชนะที่สูงสุดวรรคของพยัญชนะที่สูงสุดธาตุ (ง, ญ, ฌ, ฬ, ม)

-พท+อ+อนฺต+ลี =พทนฺโต ดินรน

-กต+อ+อนฺต+ลี =กตนฺโต ผ่าอยู่

-กท+อ+อนฺต+ลี =กทนฺโต คร่ำครวญอยู่

๒.ธาตุในหมวด รุช ให้ลงนิคคหิตอาคมที่กลางธาตุแล้วแปลงนิคคหิตเป็น
พยัญชนะที่สุวรรคของพยัญชนะที่สุวดธาตุ

-มฺจํ+อ+อนฺต+ลี =มฺจฺนฺโต แปลง ° เป็น ญ

-รุจํ+อ+อนฺต+ลี =รุจฺนฺโต แปลง ° เป็น ญ

-ลีปํ+อ+อนฺต+ลี =ลีมฺปนฺโต แปลง ° เป็น ม

 นอกจากนี้ธาตุหมวดอื่นที่ลงท้ายด้วยสระ อี ก็ให้ลงนิคคหิตก่อนเช่นกัน

มีวิธีแปลงเช่นเดียวกับหมวด รุช ธาตุ

-พฺทึ+อ+อนฺต+ลี =พฺทฺนฺโต แปลง ° เป็น ญ

-จฺพึ+อ+อนฺต+ลี =จฺมฺปนฺโต แปลง ° เป็น ญ

๓. ชาติอุหมวด ทิว เมื่อลง อนฺต ปัจจัยมีวิธีการประกอบกิริยาดังนี้

๓.๑ ชาติที่เป็นอเนกสภาวะธาตุให้แปลง ย ปัจจัย กับที่สุดธาตุเป็นอย่างอื่นเสมอ

๑. จ+ย =จฺจ	มฺจ+ย+อนฺต+ลี	=มฺจฺจนฺโต	พัวนอนอยู่
๒. ช+ย =ชฺช	รชฺช+ย+อนฺต+ลี	=รชฺชชนฺโต	กำหนดอยู่
๓. ต+ย =จฺจ	นต+ย+อนฺต+ลี	=นจฺจนฺโต	พัวนอนอยู่
๔. ท+ย =ชฺช	ภิท+ย+อนฺต+ลี	=ภิชฺชชนฺโต	แตกอยู่
๕. ฐ+ย =ชฺฉ	พุฐ+ย+อนฺต+ลี	=พุชฺฉนฺโต	ตรัสรู้้อยู่
๖. ฬ+ย =ญฺญ	มฬ+ย+อนฺต+ลี	=มญฺญนฺโต	รู้้อยู่
๗. ป+ย =ปฺป	กุป+ย+อนฺต+ลี	=กุปฺปนฺโต	โกรธอยู่

๘. ภ+ย =พฺภ

ลฺภ+ย+อนฺต+ลี

=ลฺพฺภานฺโต

โลภอยฺ

๙. ม+ย =มฺม

สฺม+ย+อนฺต+ลี

=สฺมฺมานฺโต

สงฺบอยฺ

๑๐. ฬ+ย =พฺฬ

ลีฬ+ย+อนฺต+ลี

=ลีพฺฬานฺโต

เยีบอยฺ

๑๑. ส+ย =สฺส

มฺส+ย+อนฺต+ลี

=มฺสฺसानฺโต

ลีมอยฺ

๑๒. ห+ย =ยฺห

มฺห+ย+อนฺต+ลี

=มฺยฺหานฺโต

หลงอยฺ

๓.๒ ธาตุหมวด ทิว ที่มีสระตัวเดียวไม่ว่าสระใดลง ย คง ย ไว้

๑. ขี้+ย+อนฺต+ลี	=ขียนฺโต	สิ้นไปอยู่, ด่าอยู่
๒. นุ+ทา+ย+อนฺต+ลี	=นุทายนฺโต	อาบอยู่
๓. ปริ+ทา+ย+อนฺต+ลี	=ปริทายนฺโต	ล้อมรอบอยู่
๔. นิ+ทา+ย+อนฺต+ลี	=นิททายนฺโต	หลับอยู่
๕. นิ+ลี+ย+อนฺต+ลี	=นิลียนฺโต	ซ่อนอยู่, หลีกเร้นอยู่
๖. ฆา+ย+อนฺต+ลี	=ฆายนฺโต	สูดดมอยู่

๓.๓ เฉพาะ ชน ธาตุ ให้แปลง น เป็น ฮ แล้วลง ย ปัจจัย

-ชน>ชา+ย+อนฺต+ลี	=ชายนฺโต	เกิดอยู่

๔. ชาติอุหมวด ส, กิ, คห ให้ล่ง ญ, ณา, อุณา, นา, ฌหา ปัจจัยประจำหมวดชาติ
แล้วให้ลบสระ อ, อา ที่ปัจจัยทิ้งก่อนลง อนฺต ปัจจัยเสมอ

-ส+ณา+อนฺต+ลี	=สฺนฺโต	ลบ อา ที่ ณา ปัจจัย
-ป+หิ+ณา+อนฺต+ลี	=ปฺหิณฺโต	ลบ อา ที่ ณา ปัจจัย
-กิ+นา+อนฺต+ลี	=กิณฺโต	ลบ อา ที่ นา ปัจจัย
-ป+อป+อุณา+อนฺต+ลี	=ปฺอปฺอุณฺโต	ลบ อา ที่ อุณา ปัจจัย
-คห+ฌหา+อนฺต+ลี	=คณฺหนฺโต	ลบ อา ที่ ฌหา ปัจจัย

กฎเกณฑ์ปลีกย่อยต่าง ๆ มีหลักการอย่างเดียวกับกิริยาอาชยาด

๕. ธาตุหมวด ตน ลง โอ ปัจจัยแล้วคงไว้

-กร+โอ+อนฺต+ลี =กรโธนฺโต

-ชาคร+โอ+อนฺต+ลี =ชาครโธนฺโต

-สกก+โอ+อนฺต+ลี =สกกโธนฺโต

เฉพาะที่ลงกับ กร ธาตุให้แปลง โอ ปัจจัยเป็น ว แล้วแปลง ว เป็น พ ช้อน พ

มาอีกหนึ่งตัว และแปลง อ ที่ กร เป็น กุ เช่น

-กร+โอ+อนฺต+ลี =กูปพฺนฺโต

กฎเกณฑ์ปลีกย่อยต่าง ๆ มีหลักการอย่างเดียวกับกิริยาอาชยาด

๖. หมวด จุร ชาติ ให้ลง **ณ**, **น** **ปัจจัย** ถ้าสระต้นธาตุเป็นรัสสะไม่มีพยัญชนะ
สังโยค (ตัวสะกด) ต้องพฤทธิสระต้นธาตุที่มีสระเสียงสั้นนั้น คือพฤทธิ อ เป็น อา,
พฤทธิ อุ เป็น โอ, พฤทธิ อิ เป็น เอ

-จุร+ณ+อนฺต+ลี	=โจรยนฺโต	พฤทธิ อุ เป็น โอ
-คฺป+ณ+อนฺต+ลี	=โคปยนฺโต	พฤทธิ อุ เป็น โอ
-วที+ณ+อนฺต+ลี	=วาทยนฺโต	พฤทธิ อ เป็น อา
-จิต+ณ+อนฺต+ลี	=เจตยนฺโต	พฤทธิ อิ เป็น เอ
-กณ+ณ+อนฺต+ลี	=กณฺโต	ไม่พฤทธิ

กฎเกณฑ์ปลีกย่อยต่าง ๆ มีหลักการอย่างเดียวกับกิริยาอาชยาต

ตัวอย่างธาตุ ๘ หมวด
ลง อนุต ปัจจัย
ประกอบเป็นกัตตุวาก

ประกอบหมวด ภู ชาติเป็นตัวอย่าง

๑. ภู+อ+อนฺต+ลี	=ภานฺโต	เป็นอยู่
๒. ลี+อ+อนฺต+ลี	=สยฺนฺโต	นอนอยู่
๓. มร+อ+อนฺต+ลี	=มรฺนฺโต	ตายอยู่
๔. ปจ+อ+อนฺต+ลี	=ปจฺนฺโต	หุงอยู่
๕. อิกฺข+อ+อนฺต+ลี	=อิกฺขฺนฺโต	เห็นอยู่
๖. ลภ+อ+อนฺต+ลี	=ลภฺนฺโต	ได้อยู่
๗. คม+อ+อนฺต+ลี	=คจฺจนฺโต	ไปอยู่
๘. ทา+อ+อนฺต+ลี	=ทาฺนฺโต	ให้อยู่

ประกอบหมวด รุฐ ฐาตุเป็นตัวอย่าง

๑. รุฐ+อ+อนฺต+ลี	=รุณฺชนฺโต	ปิดอยู่
๒. มุจ+อ+อนฺต+ลี	=มุณฺจนฺโต	ปล่อยอยู่
๓. ภาช+อ+อนฺต+ลี	=ภาณฺชนฺโต	กินอยู่
๔. ภาท+อ+อนฺต+ลี	=ภาณฺทณฺโต	ทำลายอยู่
๕. ลิป+อ+อนฺต+ลี	=ลิมฺปนฺโต	ฉาบอยู่
๖. ลุป+อ+อนฺต+ลี	=ลุมฺปนฺโต	ปล้นอยู่
๗. ลิจ+อ+อนฺต+ลี	=ลิณฺจนฺโต	รดอยู่
๘. ฉิท+อ+อนฺต+ลี	=ฉินฺทณฺโต	ตัดอยู่

ประกอบหมวด ทิว ชาติเป็นตัวอย่าง

๑. ทิว+ย+อนฺต+ลี	=ทิวพนฺโต	เล่นอยู่
๒. ลิว+ย+อนฺต+ลี	=ลิวพนฺโต	เย็บอยู่
๓. พุฑ+ย+อนฺต+ลี	=พุฑฒนฺโต	ตรัสรู้้อยู่
๔. ขี+ย+อนฺต+ลี	=ขียนฺโต	เย็บอยู่
๕. มุห+ย+อนฺต+ลี	=มุยฺหนฺโต	หลงอยู่
๖. มุส+ย+อนฺต+ลี	=มุสฺสนฺโต	ลี้มอยู่
๗. รนฺช+ย+อนฺต+ลี	=รนฺชนฺโต	กำหนดอยู่
๘. ป+มทฺ+ย+อนฺต+ลี	=ปมชฺชนฺโต	ประมาทอยู่

๙. ป+ญ+ย+อนฺต+ลี

=ปญฺญาณฺโต

ปรากฏอยู่

๑๐. กุฐฺ+ย+อนฺต+ลี

=กุฐฺณฺโต

โกรธอยู่

๑๑. ตปฺ+ย+อนฺต+ลี

=ตปฺปนฺโต

เร่าร้อนอยู่

๑๒. กุปฺ+ย+อนฺต+ลี

=กุปฺปนฺโต

โกรธอยู่

๑๓. สชฺ+ย+อนฺต+ลี

=สชฺชนฺโต

ข้องอยู่

๑๔. นุท+ย+อนฺต+ลี

=นุทายนฺโต

อาบอยู่

๑๕. นิ+ลี+ย+อนฺต+ลี

=นิลียนฺโต

เร็นอยู่, ช้อนอยู่

ประกอบหมวด สฺ ชาติเป็นตัวอย่าง

๑. สฺ+ณา+อนฺต+ลี	=สฺณนฺโต	พึงอยู่
๒. วฺ+ณา+อนฺต+ลี	=วฺณนฺโต	ร้อยอยู่
๓. ลี+ณา+อนฺต+ลี	=ลีณนฺโต	ผูกอยู่
๔. ป+หิ+ณา+อนฺต+ลี	=ปฺหิณนฺโต	ส่งไปอยู่
๕. ปฺริ+ย+อป+อุณา +อนฺต+ลี	=ปฺริยาปฺุณนฺโต	เล่าเรียนอยู่
๖. สฺกฺก+อุณา+อนฺต+ลี	=สฺกฺกฺุณนฺโต	อาจอยู่
๗. อา+วฺ+ณา+อนฺต+ลี	=อาวฺุณนฺโต	ร้อยอยู่
๘. อฺภิ+สมฺภฺ+อุณา +อนฺต+ลี	=อฺภิสฺมฺภฺุณนฺโต	สำเร็จอยู่

ประกอบหมวด กิ ชาติเป็นตัวอย่าง

๑. กิ+นา+อนฺต+ลี	=กินนฺโต	ซึ่งอยู่
๒. ชิ+นา+อนฺต+ลี	=ชินนฺโต	ชนะอยู่
๓. ฐุ+นา+อนฺต+ลี	=ฐุนนฺโต	กำจัดอยู่
๔. จิ+นา+อนฺต+ลี	=จินนฺโต	สั่งสมอยู่
๕. ลุ+นา+อนฺต+ลี	=ลุนนฺโต	เกี่ยวอยู่
๖. ญา>ชา+นา+อนฺต+ลี	=ชานนฺโต	รู้้อยู่
๗. โอ+มุ+นา+อนฺต+ลี	=โอมุนนฺโต	ไปรยอยู่

๘.	นิ+ฤ+นา+อนฺต+ลี	=นิตฤนฺโต	ทอดถอนอยู่
๙.	อนฺ+ฤ+นา+อนฺต+ลี	=อนฺตฤนฺโต	สะอื้นอยู่
๑๐.	อภิ+ฤ+นา+อนฺต+ลี	=อภิตฤนฺโต	ชมเชยอยู่
๑๑.	นิ+ฉิ+นา+อนฺต+ลี	=นิจฺฉินฺโต	ตัดสินอยู่
๑๒.	นิ+มา>มิ+นา+อนฺต+ลี	=นิมฺมินฺโต	เนรมิตอยู่
๑๓.	มา>มิ+นา+อนฺต+ลี	=มินฺโต	นับอยู่
๑๔.	วิ+นิ+ฉิ+นา+อนฺต+ลี	=วินิจฺฉินฺโต	วินิจฉัยอยู่

ประกอบหมวด คห ชาติเป็นตัวอย่าง

๑. ปริ+คห+ณฺหา+อนฺต+ลี	=ปริคฺคณฺหนฺโต	กำหนดเอาอยู่
๒. คห+ณฺหา+อนฺต+ลี	=คณฺหนฺโต	ถือเอาอยู่
๓. อุ+คห+ณฺหา+อนฺต+ลี	=อุคฺคณฺหนฺโต	เรียนอยู่
๔. นิ+คห+ณฺหา+อนฺต+ลี	=นิคฺคณฺหนฺโต	ข่มอยู่
๕. ป+คห+ณฺหา+อนฺต+ลี	=ปคฺคณฺหนฺโต	ยกย่องอยู่
๖. ลํ+คห+ณฺหา+อนฺต+ลี	=ลํคณฺหนฺโต	สงเคราะห์อยู่
๗. อญฺ+คห+ณฺหา+อนฺต+ลี	=อญฺคณฺหนฺโต	อญฺเคราะห์อยู่

ประกอบหมวด ตน ชาติเป็นตัวอย่าง

๑. ตน+โอ+อนฺต+ลี	=ตโนฺโต	แผ่ไปอยู่
๒. กร+โอ+อนฺต+ลี	=กโรฺโต	ทำอยู่
๓. สกฺก+โอ+อนฺต+ลี	=สกฺโกฺโต	อาจอยู่
๔. ชาคร+โอ+อนฺต+ลี	=ชาครโรฺโต	ตื่นอยู่

ประกอบหมวด จุร ชาติเป็นตัวอย่าง

๑. จุร+ณฺย+อนฺต+ลี	=โจรยนฺโต	ลักอยู่
๒. ตกฺก+ณฺย+อนฺต+ลี	=ตกฺกยนฺโต	ตริกอยู่
๓. ลกฺข+ณฺย+อนฺต+ลี	=ลกฺขยนฺโต	กำหนดอยู่
๔. มนฺต+ณฺย+อนฺต+ลี	=จินฺตยนฺโต	คิดอยู่
๕. ปาล+ณฺย+อนฺต+ลี	=पालยนฺโต	รักษาอยู่
๖. คุป+ณฺย+อนฺต+ลี	=โคปยนฺโต	คุมครองอยู่
๗. คณ+ณฺย+อนฺต+ลี	=คณยนฺโต	นับอยู่
๘. ฆฺฏ+ณฺย+อนฺต+ลี	=ฆฺฏยนฺโต	พยายามอยู่

๙. ทิส+ณฺวปฺย+มาน+ลี

=เทศยนฺโต

ยัง...ให้เสด็จอยู่

๑๐. ทิส+ณฺย+มาน+ลี

=ทสุตฺยยนฺโต

เสด็จอยู่

๑๑. วร+ณฺย+มาน+ลี

=วารยนฺโต

ห้ามอยู่

๑๒. ปห+ณฺย+มาน+ลี

=ปาทยนฺโต

ส่งไปอยู่

๑๓. วที+ณฺย+มาน+ลี

=วาทยนฺโต

ไหว้อยู่

๑๔. ธาร+ณฺย+มาน+ลี

=ธารยนฺโต

ทรงไว้้อยู่

๑๕. กาสฺ+ณฺย+มาน+ลี

=ปกาสยนฺโต

ประกาศอยู่

๑๖. รูป+ณฺย+มาน+ลี

=โรปนฺโต

ปลุกอยู่

๑๗. วิท+ณฺย+มาน+ลี

=เวทยนฺโต

รู้้อยู่

๑๘. จุฑ+ณฺย+มาน+ลี

=โจททาปฺยมาโน

หักท้าวอยู่

๑๙. ฌป+ณฺย+มาน+ลี

=ฌาปฺยมาโน

ไทม้อยู่

๒๐. คณ+ณฺย+มาน+ลี

=คณฺยมาโน

นับอยู่

๒๑. กถ+ณฺย+มาน+ลี

=กถฺยมาโน

กล่าวอยู่

๒๒. ชฎ+ณฺย+มาน+ลี

=ชฎฺยมาโน

ทางอยู่

๒๓. นิ+วส +ณฺ+มาน+ลี

=นิวาเสนฺโต

นุ่งอยู่

๒๔. ปีส+ณฺ+มาน+ลี

=เปเสนฺโต

ส่งไปอยู่

๒๕. ปุส+ณฺ+มาน+ลี

=โปเสนฺโต

เลี้ยงอยู่

๒๖. ปุถ+ณฺ+มาน+ลี

=โปถฺนฺโต

โม่อยู่

ธาตุในหมวด จุร ธาตุ บางตัวไม่ต้องพดด้วงที่ต้นธาตุ เนื่องจากเป็นความ

นิยมทางภาษาที่มีมาแต่เดิม

๑. คณ+ณย+อนฺต+ลี

=คณยนฺโต

นับอยู่

๒. กณ+ณย+อนฺต+ลี

=กณยนฺโต

กล่าวอยู่

๓. ขณ+ณย+อนฺต+ลี

=ขณยนฺโต

พยายามอยู่

๔. ถก+ณย+อนฺต+ลี

=ถกยนฺโต

ถากอยู่, ปิดอยู่

๕. ยป+ณย+อนฺต+ลี

=ยปยนฺโต

เป็นไปอยู่

๖. ชณ+ณย+อนฺต+ลี

=ชณยนฺโต

ทางอยู่

๗. รุปร+ณย+อนฺต+ลี

=รุปรยนฺโต

ตั้งไว้อยู่

วิธีการแปล อนาคต ปัจจุบัน ๖ อย่าง

๑.อนุต ปัจจัย อยู่หน้าประธานบทใด ขยายประธานบทนั้น

๒.อนุต ปัจจัย อยู่หลังประธานบทใดเป็นกิจริยาของประธานบทนั้น

๓.อนุต ปัจจัย เป็นวิภัตติอื่นนอกจากปฐมวิภัตติจะอยู่หน้าหรือหลัง
นามก็ตามมีลิงค์ วจนะ วิภัตติตรงกับนามบทใดเป็นวิเสสนะของนามบทนั้น

๔.อนุต ปัจจัย อยู่หน้า “นาม” คัพท์ เป็นวิเสสนะของนาม (ที่ถูกละไว้)

๕.อนุต ปัจจัย ประกอบเป็นจัญญูวิภัตติ เป็นกิจริยาของประโยคแทรก

เรียกว่า **อนาทรกิจริยา**

๖.อนุต ปัจจัย ประกอบเป็นสัตตมีวิภัตติ เป็นกิจริยาของประโยคแทรก

เรียกว่า **ลักขณกิจริยา**

๑.อนต ปัจจัย อยู่หน้าประธานบทใด ขยายประธานบทนั้น

-สพฺพทิสาสฺ คชฺชนฺโต มหาเมโฆ อฏฺฐหิ.

อ.เมฆใหญ่ อันคำรามอยู่ ในทิศทั้งปวง ท. ตั้งขึ้นแล้ว.

-ชีวิตุ อสฺกฺโกนฺโต เอโก โกตุหฺลิกโก นาม มนุสฺโส กาลิ นาม ตรุณปฺตฺตํ

ภริยํ อาทาย “โกสมฺพินํ คนฺตฺวา ชีวิตฺสฺสามาติ ปาถะยฺ คเหตฺวา นิกฺขมิ.

อ.มนุษย์ ชื่อว่า โกตุหฺลิกะ คนหนึ่ง ผู้ไม่อาจอยู่ เพื่ออันเป็นอยู่ พาเอา
แล้ว ซึ่งภรรยา ผู้มีลูกอ่อน ชื่อว่ากาลิ คิดแล้ว ว่า อ.เรา ไปแล้ว สู่เมือง
โกสมฺพิน จักเป็นอยู่ ดังนี้ ถือเอาแล้ว ซึ่งเสบียง ออกไปแล้ว.

๒.อนุต ปัจจัย อยู่หลังประธานบทใดเป็นกิริยาในระหว่างของประธานบทนั้น

-สามเณโร มหาเถรํ **ปัสสนุโต** วนฺติ.

อ.สามเณร เห็นอยู่ ซึ่งพระมหาเถระ ไหว้แล้ว.

-อุปาสโก วิหารํ **คจฺจนฺโต** สามเณรํ ทิสฺวา วนฺติ.

อ.อุบาสก ไปอยู่ สู่วิหาร เห็นแล้ว ซึ่งสามเณร ไหว้แล้ว.

-ตปฺปโส รุกฺขมฺมูลे อภฺฐึ **ปริเยสนฺโต** อฺปริ ทารกสทฺทํ สุตฺวา **โอสฺสเกนฺโต** เทวี

อททส.

อ.ดาบส แสวงหาอยู่ ซึ่งกระดูก ที่โคนแห่งต้นไม้ ได้ยินแล้ว ซึ่งเสียง
ของเด็ก ในเบื้องบน แลดูอยู่ ได้เห็นแล้ว ซึ่งพระเทวี.

๓.อนุต ปัจจัย เป็นวิภัตติอื่นนอกจากปฐมวิภัตติจะอยู่หน้าหรือหลัง
นามก็ตามมีลิงค์ วจนะ วิภัตติตรงกับนามบทใดเป็นวิเศษณะของนาม

-สุนขสุส ตํ (ปัจเจกพุทธ) อากาเสน คจจนตํ ทิสฺวา ภุกกริตฺวา ลิตฺตสฺส.

เมื่อสุนข เห็นแล้ว ซึ่งพระปัจเจกพุทธเจ้า นั้น ผู้เหาะไปอยู่ โดย
อากาศ ยืนเห่าแล้ว.

-อนุตปุรปาลกกา (ชนา) ปลายนตํ (อุเทณ) ทิสฺวา คนฺตฺวา รมฺโณ อาโรเจสุ.

อ.ชน ท. ผู้รักษาซึ่งภายในแห่งวัง เห็นแล้ว ซึ่งพระเจ้าอุเทน ผู้
เสด็จหนีไปอยู่ ไปแล้ว กราบทูลแล้ว แก่พระราชา.

-สมณ โคตม อนุโตนคร ปริสิตวา จรนต์ ทาสกมฺมกรไปริเสหิ สหฺริ
อกุโกสิตวา ปริภาสิตวา ปลาเปถ.

อ.เจ้า ท. กับ ด้วยหมู่แห่งทาสและกรรมกรและบุรุษ ท. ด่าแล้ว
บริภาษแล้ว ซึ่งพระสมณะ ผู้โคดม ผู้เข้าไปแล้ว สู่ภายในแห่งเมือง
เที่ยวไปอยู่ ยังพระสมณะ ผู้โคดม นั้น จงให้หนีไป.

-ราชา เต (โจเร) ปลายนุเต ทิสฺวา อิตรสฺส จ มนฺต์ สชฺฌายนฺตสฺส
สทฺทํ สุตฺวา ภาครานํ (ชานนํ) ปวตฺตํ ปริกฺคณฺหิตฺวา นิเวสนํ ปาวีสี.

อ.พระราช เห็นแล้ว ซึ่งโจร ท. เหล่านั้น ผู้นี้ไปอยู่ ด้วย ฟังแล้ว ซึ่ง
เสียง ของมาณพ นอกนี้ ผู้สาธยายอยู่ ซึ่งมนต์ ด้วย กำหนดแล้ว ซึ่งความ
เป็นไป ของชน ท. ผู้อยู่ในเมือง ได้เสด็จเข้าไปแล้ว สู่พระราชนิเวสน์

๔.อนุต ปัจจัย ประกอบเป็นปฐมวิภัติ อยู่หน้า นาม คัพท์ เป็น
วิเสสณะของนามนาม (ที่ถูกละไว้)

“เทวตตตเถโร กุหิ นิสินโน वा ฐितो वाति पुञ्जनतो नाम (पुञ्जलो)

นตถิ.

อ.บุคคล ชื่อว่า ผู้ถามอยู่ ว่า อ.พระเทวทัต นั่งแล้ว หรือ หรือว่า ยืน
แล้ว ในที่ไหน ดังนี้ ย่อมไม่มี.

-อิติ ปฐุวียํ สรริณิกุเขปํ กตฺวา มรณฺเตสุ อมตปุพฺเพ ปเทเส มรณฺตา

นาม (สตุตา) นตฺถิ.

ในสัตร์ ท. ผู้กระทำแล้ว ซึ่งการทอดทิ้งซึ่งสรริระ บนแผ่นดิน ตาย
อยู่ หนา อ.สัตร์ ท. ชื่อว่า ผู้ตายอยู่ในประเทศ (ที่) อันใคร ๆ ไม่เคย
ตายแล้ว ย่อมไม่มี ด้วยประการฉะนี้.

-อตฺตโน เคเห นิสินฺนภิกฺขุ นีหริตฺวา เทนฺโต นาม (บุคฺคโล) นตฺถิ.

อ.บุคคล ชื่อว่า ผู้นำออกแล้ว ซึ่งภิกษุผู้หนึ่งแล้ว ในเรือน ของตน ให้
อยู่ ย่อมไม่มี.

๕.อนุต ปัจจัย ประกอบเป็นฉัฏฐีวิภัตติ เป็นกิริยาของประโยคแทรก
เรียกว่าอนาทรกิริยา

-เถรสฺส นินฺทํ อโนกฺกมนฺตสฺส, อกฺขโรโค อุปฺปชฺชติ.

เมื่อพระเถระ ไม่ก้าวลงอยู่ สูความหลับ, อ.โรคในนัยน์ตา เกิดขึ้นแล้ว.

-ตสฺส (มหาปนฺถกสฺส) นิจฺจํ สตฺถุ สนฺตีกํ คจฺฉนฺตสฺส, ปพฺพชฺชชาย จิตฺตํ
นมิ.

เมื่อมหาปณฺถกะ นั้น ไปอยู่ สูสำนัก ของพระศาสดา เนื่องนิตยฺ, อ.จิต
น้อมไปแล้ว ในการบวช.

-ตสฺส อิมเมว คากั อุกฺคเหตุ วายมนตสฺส, จตฺตารอ มาสา อติกฺกนฺตา.

เมื่อจุฬปัณณิกะนั้น พยายามอยู่ เพื่ออันเรียน ซึ่งคานานี้ นั้นเที่ยว, อ.
เดือน ท. ลี้ ล่วงไปแล้ว

-ตสฺส ภิกฺขุสฺส ตํ ลีลํ โอลเกนตสฺส, สกฺลสรีรํ ฆรณฺตา ปีติ อฺปฺปชฺชิ.

เมื่อภิกษุ นั้น ตรวจดูอยู่ ซึ่งศีลนั้น, อ.ปีติ อันแผ่ไปอยู่ สู่สรีระทั้งสิ้น
เกิดขึ้นแล้ว.

-อปรภาเค อจฺริยสฺส อนฺเตวาลีเก อนุสฺสรนตสฺส, กุจฺฉิโรโค อฺปฺปชฺชิ.

ในกาลอันเป็นส่วนอื่นอีก เมื่ออาจารย์ ระลึกถึงอยู่ ซึ่งอันเตวาลี ก.,
อ.โรคในท้อง เกิดขึ้นแล้ว.

๖.อนุต ปัจจัย ประกอบเป็นสัตตมีวิภัตติ เป็นภิกิริยาของประโยคแทรก
เรียกว่าลักษณภิกิริยา

-ตสุมิ (ปัจเจกพุทฺธ) จกฺขุปรถ วิชฺชนฺเต, (สุนฺยสฺส) ททฺยํ ผลิตํ.

ครั้นเมื่อพระปัจเจกพุทธเจ้า นั้น ละอยู่ ซึ่งคลองแห่งจักษุ, อ.หทัย
(ของสุนัข) แตกแล้ว.

-อตีเต พาราณสียํ พุรฺหมทตฺเต รชฺชํ กาเรนฺเต, ราชเคเห นินฺพทฺธํ อฏฺฐ
ปัจเจกพุทฺธา ภูณฺชนฺติ.

ในอดีตกาล ครั้นเมื่อพระเจ้าพรหมทัต ยังบุคคล ให้กระทำอยู่ ซึ่งความเป็น
แห่งพระราชา, อ.พระปัจเจกพุทธเจ้า ท. แแปด ย่อมฉัน ในราชวัง เนื่องนิตย.

-เตล้ (ชานัน) ตตถ วสนตานัน, มหาปนุถกทารโก อญญเฏ ทารเก “จูปิตา
มหาปิตาติ “อยุโยโก อยุยิกาติ จ วทนุเต สุตวา มาตริ ปุจจ

“อมม อญญเฏ ทารกา `อยุโยโกติ วทนุติ `อยุยิกาติ วทนุติ, กจจ อมหากั
ญาตกา นตถิติ.

เมื่อชน ท. เหล่านั้น พักอยู่ ในที่นั้น, อ.เด็กชายมหาปันถกะ เห็นแล้ว
ซึ่งเด็ก ท. เหล่าอื่น ผู้กล่าวอยู่ ว่า อ.อา อ.ลุง ดังนี้ ด้วย ว่า อ.ปู่ อ.ย่า ดังนี้
ด้วย ถามแล้ว ซึ่งมารดา ว่า

“ข้าแต่แม่ อ.เด็ก ท. เหล่าอื่น ย่อมกล่าว ว่า อ.ปู่ ดังนี้ ย่อมกล่าว ว่า อ.
ย่า ดังนี้, อ.ญาติ ท. ของเรา ท. ย่อมไม่มี แลหรือ ดังนี้.

ประโยคตัวอย่างการแปล อนุด ปัจจัย เป็นกิริยาในระหว่าง

ตสฺมา ตํทิวสํ สตถา ตสฺส (มหาปาลสฺส) อุปนิสฺสยํ โอลฺโลเกตฺวา
 ฌมฺมํ เทเสนฺโต อนฺนุပ္พุพฺพิกถํ กถเอสิ.

เพราะเหตุนั้น ในวันนั้น อ.พระศาสดา ทรงตรวจดูแล้ว ซึ่งอุปนิสัย
 ของมหาปาละนั้น เมื่อทรงแสดง ซึ่งธรรม ตรัสแล้ว ซึ่งอนุပ္พุพิกถา.

เถโร หนาสาย เตลํ อาสิญฺจนฺโต นิสินฺนโกว อาสิญฺจิตฺวา อนฺโตคามํ
 ปาวิสิ.

อ.พระเถระ เมื่อหยอด ซึ่งน้ำมัน ในจมูก นั่งแล้วเที่ยว หยอดแล้ว ได้
 เข้าไปแล้ว สู่ภายในแห่งหมู่บ้าน.

 โส กุฎุมพโก เตสํ (เถรานํ) ปาหฺมฺล ปวณฺณโต โรหิตฺวา ปุจฺฉิ.

อ.กุฎุมพินัน ร้องให้กลิ้งเกลือกอยู่แล้ว ณ ที่ใกล้แห่งเท้า ของพระเถระ
ท. เหล่านั้น ถ้ามแล้ว.

 อหฺปิ อยฺเยน สหฺริ คจฺจนฺโต ทสฺสุ ปุณฺณกิริยาวัตตฺตุสฺ อํกํ ลภิสฺสามิ.

แม่ อ.กระผม เมื่อไป กับ ด้วยพระคุณเจ้า จักได้ ในบุญกิริยาวัตตฺตุ ท.
สิบหนา ซึ่งบุญกิริยาวัตตฺตุ อย่างหนึ่ง.

 สกฺโก ตถา กตฺวา ปฐฺวี สงฺฆิปนฺโต สายณฺหสมเย เซตวณํ สมฺปาเปสิ.

อ.ท้าวสักกะ กระทำแล้ว อย่างนั้น ย่ออยู่ ซึ่งแผ่นดิน ยังพระเถระ ให้
ถึงแล้ว ซึ่งพระเซตวัน ในสมัยอันเป็นเวลาเย็นแห่งวัน.

เอโก เวชโช คามนิกเม จริตฺวา เวชชกมฺมํ **กโรนฺโต** เอกํ จกฺขุทุพฺพลํ อิตถิ
ทิสฺวา ปุจฺฉิ.

อ.หมอ คนหนึ่ง เทียวไปแล้ว ในหมู่บ้านและนิคม กระทำอยู่ ซึ่งเวชกรรม
เห็นแล้ว ซึ่งหญิง ผู้มีจักขุอันโทษประทุษร้ายแล้ว ถ้ามแล้ว

“อกุโกจฺฉิ มํ, อวธิ มนฺติ อิมํ ฌมฺมเทสนํ สตฺถา เซตวเน **วิหฺรณฺโต** ติสฺสตฺเถรํ
อารพฺภา กเถสิ.

อ.พระคาสดา เมื่อประทับอยู่ ในพระเชตะวัน ทรงปรารภ ซึ่งพระตีสสเถระ
ตรัสแล้ว ซึ่งพระธรรมเทศนา นี้ ว่า อกุโกจฺฉิ มํ, อวธิ มํ ดังนี้.

 นารโท รตตี นิกุขมนุโต ตสฺส เทวลสฺส ชฎาสฺ อกุกมิ.

อ.ดาบสชื่อว่านารทะ เมื่อออกไป ในเวลากลางคืน เหยียบแล้ว ที่
ชฎา ท. ของ ดาบสชื่อว่าเทวละ นั้น.

 โส มกุกโฏ ตุฏฐมานโส ตํ ตํ สาขํ คเหตฺวา นจฺจนุโต อฏฺฐาลิ.

อ.ลิง นั้น มีใจยินดีแล้ว จับแล้ว ซึ่งกิ่งไม้ นั้น นั้น ได้ยื่นพ้อนอนอยู่
แล้ว.

ตํ์ สุตฺวา นาโค มุขเ สเณทํ ปกฺขิปิตฺวา โรทนฺโต ปจฺจโต ปจฺจโต
 อคมาลี.

อ.ช้าง ฟังแล้ว ซึ่งคํานั้น ใส่แล้ว ซึ่งง่วง ในปาก ร้องอยู่ ได้ไปแล้ว
 ข้างหลัง ๑.

มหาปุริโส สตี อฺปฺภูตฺเตตฺวา อากจฺจนฺโต ปจฺจโต ปฏิกฺกมิตฺวา สตี
 วณฺเจลี.

อ.พระมหาสัตว์ ตั่งแล้ว ซึ่งสติ มาอยู่ ถอยกลับแล้ว ข้างหลัง ล่วง
 แล้ว ซึ่งหอก.

อถายสุมา มหาโมคคัลลานะ ปพฺพชิตทิวสโต สตุตฺตเม ทิวเส มคฺชฏฺฐ
กถฺวาลคามกั อุนิสฺสาย วิหรนฺโต, ถินมิทฺเต โอบกมฺนฺเต, สตุถารา
สัเวชิตฺถ ถินมิทฺถ วิเนหฺตฺวา ตถาคเตน ทินนํ ธาตุกมฺมฏฺฐานํ สุณนฺโตว
อุปริมคฺคตฺตยกิจฺจํ นิฏฺฐาเปตฺวา สากปารมีญฺยานสฺส มตฺถกั ปตฺโต.

ครั้งนั้น อ.พระมหาโมคคัลลานะ เข้าไปอาศัยแล้ว ซึ่งหมู่บ้านชื่อว่ากัลลวาระ ใน
แคว้นชื่อว่ามคร พักอยู่ ในวันที่เจ็ด แต่วันแห่งตนบวชแล้ว, ครั้นเมื่อถินมิทระ
ครอบงำอยู่, อันพระศาสดา ให้สังเวชแล้ว บรรเทาแล้ว ซึ่งถินมิทระ พังอยู่ ซึ่ง
ธาตุกัมมฏฐาน อันพระตถาคต ประทานแล้ว ยังกิจในหมวดสามแห่งมรรคใน
เบื้องต้น ให้สำเร็จแล้ว ถึงแล้ว ซึ่งที่สุด แห่งสาวกปารมีญาณ

ยสหารโก ตํ สรีรํ สุเลหิ วิชฺฌิตฺวา ปริวตฺเตตฺวา ปริวตฺเตตฺวา ฌาเปนฺโต
 อสุภสณฺณํ ปฏฺฐิลภิ.

อ.เด็กหนุ่มชื่อว่า ยสะ แห่งแล้ว ซึ่งสรีระ นั้น ด้วยหลาว ท. ยังสรีระให้ เป็นไป
 รอบแล้ว ๆ ยังสรีระ ให้ใหม่อยู่ กลับได้แล้ว ซึ่งอสุภสังขยา.

สา หิ มหาสุภทฺทา ภิกฺขุณฺโณ เวยฺยาวจฺจํ กโรนฺติ ฌมฺมํ สุณนฺติ โสตาปนฺนา
 หุตฺวา ปตฺติกุลํ อคฺมาสิ.

ก็ อ.นางมหาสุภัททา นั้น กระทำอยู่ ซึ่งความชวนชวาย แก่ภิกษุ ท. พังอยู่
 ซึ่งธรรม เป็นพระโสตาบัน เป็น ได้ไปแล้ว สูตระกูลแห่งสามิ.

แบบฝึกหัดประกอบ อนุต ปัจจัย
เป็นกัตตุวาก
พร้อมประโยคตัวอย่าง

ข้อ องค์ประกอบ คำแปล

๑. วิ+กิริ+อ+อนฺต+ลี ไพรย

๒. ปจ+อ+อนฺต+ลี หุง, ปิ้ง

๓. อิกฺข+อ+อนฺต+โย เห็น

๔. ลภ+อ+อนฺต+ลี ได้

๕. ปร+ณ+อ+อนฺต+ลี ขอ

๖. รุฑ+อ+อนฺต+ลี ปิด

สระ อ อา หน้ำ อนฺต ลปทึงเสมอ

ประโยคตัวอย่าง

อุ. เทวตา ปุပ္พานิ วิกิริณฺตี.

อุ. สุธโท โอนฺหนํ ปจฺนฺโต.

อุ. ทารกา สกฺุณฺเณ อิกฺขฺนฺตา.

อุ. เสฏฺฐี ฌฺานานิ ลภฺนฺโต.

อุ. ขตฺตฺโย กุมาริกํ ปรฺณฺโต.

อุ. ครุ ทฺวารานิ รุฑฺธฺนฺโต.

กิริยาลิงค์วณะวิภัตติเหมือนแปลตาม

ข้อ องค์ประกอบ คำแปล

๑. สร+อ+อนฺต+ลี ระลึกถึง

๒. ลีว+ย+อนฺต+ลี เย็บ

๓. พุช+ย+อนฺต+ลี ตรัสรู้

๔. มุส+ณ+อนฺต+ลี ประกาศ

๕. พนฺธ+อ+อนฺต+ลี ผูก

๖. มุส+ย+อนฺต+โย ลีม

สระ อ อา หน้ำ อนฺต สบทั้งเสมอ

ประโยคตัวอย่าง

อุ. อุปาสิกา พุทฺธรตนํ สรณฺตี.

อุ. ธีตา จีวรํ ลีพฺพนฺตี.

อุ. พุทฺโธ ฌมฺมํ พุชฺฌนฺโต.

อุ. ปณฺทิตฺโต ฌมฺมสุสวณํ โฆสณฺโต.

อุ. เนสาโท สตฺเต พนฺธนฺโต.

อุ. ลีสฺสา ครุสฺสานํ มุสฺสนฺตา.

กิริย ลิงค์วณะวิภัตติเหมือนปร

ข้อ องค์ประกอบ คำแปล

๑. จิ+นา+อนฺต+ลี สั้งสม

๒. ลุ+นา+อนฺต+ลี เกี้ยว

๓. ญา+นา+อนฺต+โย ฐั

๔. สุ+ณฺา+อนฺต+ลี ฟัง

๕. คห+ณฺห+อนฺต+โย ถือเอา

๖. ตน+โ+อนฺต+ลี แผ่ไป

สระ อ อา หน้า อนฺต ลงทั้งเสมอ

ประโยคตัวอย่าง

อุ. วิสาขา ปุณฺญ จินฺนฺดี.

อุ. ครุ สสุธานี ลุณฺโต.

อุ. มยั พุทฺธคฺณั ชานฺตฺา.

อุ. ลุทฺทโก สกฺุณฺสทฺุ สฺุณฺโต.

อุ. ภิกฺขุ ภิกฺขั คณฺฺนฺตฺา.

อุ. พุทฺโธ ฌมฺมั ตฺโนนฺโต.

กิริยาวิเศษณ์ลงหน้าอนฺต ลงทั้งเสมอ